

Силабус курсу «Туристичне краєзнавство» Освітній ступінь: бакалавр Галузь знань: 24 «Сфера обслуговування» Спеціальність: 242 «Туризм і рекреація» (1015 Travel, tourism and leisure) Освітньо-професійна програма: «Туризм» Кількість кредитів: 4 кредити Рік підготовки: 2-й, третій семестр Компонент освітньої програми: вибіркова Мова викладання: українська	

Керівник курсу

канд. істор. наук, доцент Пеняк Павло Степанович
Контактна інформація pavlo.penyak@uzhnu.edu.ua

Опис дисципліни

”**Туристичне краєзнавство**” є вибірковою дисципліною і вивчається на другому курсі денної та третьому курсі заочної форми навчання протягом одного семестру. Вона являється одним із професійно-орієнтованих курсів програми підготовки фахівців за освітньо-професійною програмою ”Туризм” і посідає важливе місце в циклі дисциплін професійної підготовки.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти знань сутності туристичного краєзнавства, фахового розуміння особливостей функціонування та просування на національний ринок місцевого туристичного продукту, сутнісних рис туристичної спеціалізації регіонів України на ринку туристичних послуг.

Завдання навчальної дисципліни полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти уявлення про специфіку розвитку туризму в окремих регіонах України, їх ресурсний потенціал, спеціалізацію та тенденції туристичної діяльності; набуття навичок складання комплексних туристичних характеристик окремих регіонів, розробки туристичних маршрутів

відповідно до туристичного попиту; дослідження принципів удосконалення системи збалансованого забезпечення туристичних потреб населення України та окремих регіонів; визначення сутнісних рис туристичних дестинацій та специфіки їх використання в туристичній діяльності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є форми і види національного туризму, специфіка та тенденції розвитку туристичної галузі на регіональному рівні.

Навчальний контент

Тема 1. Предмет і завдання навчальної дисципліни. Визначення поняття "краєзнавство" та його функції. Організаційні форми краєзнавства. Характеристика основних видів краєзнавства. Туристичне краєзнавство та його завдання. Об'єкт і предмет туристичного краєзнавства.

Тема 2. Історія розвитку туристичного краєзнавства. Початковий етап генези краєзнавства та прототуризму. Екскурсійна діяльність як складова туристичної подорожі. Розвиток туристичної інфраструктури. Туристичне краєзнавство в СРСР. Туристичне краєзнавство в незалежній Україні.

Тема 3. Туристичні ресурси в краєзнавстві. Поняття про краєзнавчі туристичні ресурси. Сучасна оцінка краєзнавчих туристичних ресурсів. Роль окремих видів туристичних ресурсів для краєзнавчого туризму. Туристичні ресурси України як основа організації краєзнавчого туризму. Роль сільської місцевості у вітчизняному туристичному краєзнавстві.

Тема 4. Туристична картографія як основний засіб туристичного краєзнавства. Зародження і розвиток спеціальної туристичної картографії. Сучасний стан туристичної картографії в Україні. Туристична карта та її особливості. Класифікація туристичних карт. Зміст легенди туристичної карти. Маркування туристичних маршрутів на місцевості.

Тема 5. Київ як туристичний центр світового значення. Природно-рекреаційні та інфраструктурні ресурси міста. Історико-культурні ресурси столиці України. Київ у IX – XVIII ст. Місто у XIX – XX ст.

Тема 6. Туристично-краєзнавчі ресурси Правобережної України. Коротка характеристика історичної Київщини. Туристично-краєзнавчі ресурси Київської області. Туристично-краєзнавчі ресурси Черкаської області.

Тема 7. Туристично-краєзнавчі ресурси історичної Волині. Коротка характеристика історичної Волині. Туристично-краєзнавчі ресурси Волинської області. Туристично-краєзнавчі ресурси Житомирщини. Туристично-краєзнавчі ресурси Рівненської області.

Тема 8. Туристично-краєзнавчі ресурси історичного Поділля. Коротка характеристика історичного Поділля. Туристично-краєзнавчі

ресурси Вінницької області. Туристично-краєзнавчі ресурси Тернопільщини. Туристично-краєзнавчі ресурси Хмельницької області.

Тема 9. Туристично-краєзнавчі ресурси Західної України. Коротка характеристика історичної Галичини. Туристично-краєзнавчі ресурси Львівської області. Туристично-краєзнавчі ресурси Івано-Франківської області. Туристично-краєзнавчі ресурси Буковини. Туристично-краєзнавчі ресурси Закарпаття.

Тема 10. Туристично-краєзнавчі ресурси Лівобережної України. Туристично-краєзнавчі ресурси Чернігівської області. Туристично-краєзнавчі ресурси Полтавщини. Туристично-краєзнавчі ресурси Харківської області. Туристично-краєзнавчі ресурси Сумщини.

Тема 11. Туристично-краєзнавчі ресурси Північного Причорномор'я й Криму. Туристично-краєзнавчі ресурси Одещини. Туристично-краєзнавчі ресурси Миколаївської області. Туристично-краєзнавчі ресурси Херсонщини. Туристично-краєзнавчі ресурси Запорізької області. Туристично-краєзнавчі ресурси Криму.

Тема 12. Туристично-краєзнавчі ресурси степової України. Туристично-краєзнавчі ресурси Донеччини. Туристично-краєзнавчі ресурси Луганської області. Туристично-краєзнавчі ресурси Дніпропетровщини. Туристично-краєзнавчі ресурси Кіровоградської області.

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
Інтегральна	Здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.
ЗК1	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК2	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на

	основи розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
СК1	Знання та розуміння предметної області й специфіки професійної діяльності
СК3	Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал регіонів і локальних територій.
СК5	Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів.
ПРН1	Знати наукові основи та форми сучасного краєзнавства, історію розвитку краєзнавчого руху та передумови формування туристично-краєзнавчої діяльності в Україні.
ПРН3	Оволодіти знаннями про основні види і організаційні форми краєзнавчо-туристичної роботи та організації краєзнавчого руху.
ПРН5	Знати особливості підготовки та проведення туристично-краєзнавчих подорожей та екскурсій.
ПРН7	Засвоїти основи туристичного картографування, вміти працювати з туристичною картою, ідентифікувати спеціальні умовні позначення та використовувати їх при складанні туристичних карт.
ПРН23	Вміти аналізувати туристичний потенціал та надавати туристичну характеристику державі та окремим регіонам.
ПРН24	Розуміти сучасні тенденції і регіональні пріоритети розвитку туризму в цілому та окремих його видів.

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Бейдик О.О. Рекреаційні ресурси України. Київ: Альтерпрес, 2011. 462 с.
2. Бейдик О.О. Словник-довідник з географії туризму, рекреалогії та рекреаційної географії. Київ: Інститут туризму федерації профспілок України, 1998. 130 с.
3. Гаврилишин І.П. Туризм України: проблеми і перспективи. Київ, 1994. 412 с.
4. Демідієнко О.Я., Іонова О.М., Кузнецова В.І. Основи краєзнавства. Київ: Академія, 2001. 324 с.

5. Дем'янчук Г.С. Українське краєзнавство: сторінки історії. Київ: Вид. центр «Просвіта», 2006. 296 с.
6. Жванко Л.М. Краєзнавство. Конспект лекцій. Харків: ХНАМ, 2010. 163 с.
7. Жупанський Я.І., Круль В.П. Про об'єкт і предмет вивчення національного краєзнавства. *Краєзнавство*. 1994. № 1 – 2. С. 3 – 7.
8. Крачило М.П. Краєзнавство і туризм. Навчальний посібник. Київ: Вища школа, 1994. 191 с.
9. Круль В.П. Краєзнавство: Навчально-методичний посібник. Чернівці: ЧДУ, 2007. 104 с.
10. Любіцева О.О., Панкова Є.В., Стафійчук В.І. Туристичні ресурси України. Київ: Альтерпрес, 2007. 369 с.
11. Мацола В.І. Рекреаційно-туристичний комплекс України. Львів: НАН України. Інститут регіональних досліджень, 1997. 259 с.
12. Обозний В.В. Краєзнавство.. Конспект лекцій. Київ: ТОВ «Міжнародна фінансова агенція, 1997. 265 с.
13. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство. Навчальний посібник. Київ: Альтерпрес, 2003. 352 с.
14. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство. Навчальний посібник. За ред. проф. Заставного Ф.Д. Київ: Знання, 2006. 575 с.
15. Тронько П.Т. Історичне краєзнавство: крок у нове тисячоліття (досвід, проблеми, перспективи). Київ, 2000. 270 с.
16. Україна: путівник. Упоряд. Зінкевич О., Гула В. Київ: Смолоскип, 1995. 480 с.
17. Філоненко І.М. Краєзнавство і туризм: курс лекцій. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М.Гоголя, 2010. 213 с.

Допоміжна література

18. Барановський В.А. Україна: Еколого-географічний атлас. Київ: Варта, 2006. 220 с.
19. Верстюк В.Ф., Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. Київ: Наукова думка, 1995. 687 с.
20. Географічна енциклопедія України. Київ: Українська радянська енциклопедія, 1989 – 1990. Т.1-3.
21. Дубняк К. Що таке краєзнавство. *Історія української географії*. Тернопіль, 2005. Вип. 12. С. 44 – 47.
22. Качур І., Кул Ю., Ньорба В., Пеняк П. Перечинщина - край закарпатських Бескидів. Ужгород,: Краєвиди Карпат, 2004. 79 с.
23. Костриця М.Ю. Українське географічне краєзнавство: теорія, історія, постаті, практика. Житомир: Косенко, 2006. 444 с.
24. Краєзнавство в Україні: сучасний стан і перспективи. Науковий збірник. Київ, 2003. 232 с.

25. Кузан В., Ньорба В., Пеняк П. Іршавщина. Край зачарованої долини. Ужгород: Краєвиди Карпат, 2006. 72 с.
26. Ньорба В., Пеняк П., Пеняк С. Ужгородський район. Ужгород: Краєвиди Карпат, 2001. 72 с.
27. Музеї України. Довідник. Київ: Задруга, 1999. 130 с.
28. Пам'ятки архітектури і містобудування. України. Довідник Держреєстру національного культурного надбання. Київ: Техніка, 2000. 664 с.
29. Пам'ятки Києва, знищені в ХХ ст. Київ: Мапа Київ, 2006.
30. Тронько П.Т. Краєзнавство України: здобутки і проблеми. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2003. 125 с.
31. ІV з'зд Національної спілки краєзнавців України. Матеріали та документи. Київ, Кам'янець-Подільський, 2009. 231 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Державна служба туризму та курортів України [Електронний ресурс]. URL: www.tourism.gov.ua
2. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Закон України «Про музеї і музейну справу» [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>
4. Законодавство України [Електронний ресурс]. URL: <http://www.rada.kiev.ua>
5. Про туризм. Закон України [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>
6. Туристична бібліотека [Електронний ресурс]. URL: <http://tourlib.net/>
7. Українські Карпати [Електронний ресурс]. URL: www.karpaty.com.ua

Політика оцінювання

Протягом семестру здобувач вивчає один модуль з дисципліни, який включає два змістових модулі. Після виконання кожного змістового модуля (лекції, практичні заняття) здійснюється поточний контроль у вигляді контрольної роботи, який оцінюється у межах від 1 до 60 балів. Здобувачі, які не відвідували лекції або не в повному обсязі виконали практичні завдання, до поточного контролю за змістовий модуль не допускаються. Якщо з об'єктивних причин здобувач не пройшов модульний контроль у визначений термін, то він має право за дозволом деканату пройти його протягом двох тижнів після виникнення заборгованості. Оцінювання навчальних досягнень та практичних навичок здобувачів здійснюється за 100-бальною системою за кожний змістовий модуль. Загальна кількість балів за семестр з навчальної дисципліни «Туристичне краєзнавство» складається із середнього арифметичного балу за модулі.

Здобувач, який в результаті поточного оцінювання за модулем отримав більше 60 балів, має право не складати екзамен з дисципліни. В такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість вноситься загальна підсумкова оцінка. При умові, що здобувач (ка) хоче покращити підсумкову оцінку за модуль, він (вона) має складати екзамен.

Здобувач, який в результаті підсумкового оцінювання за модулем отримав менше 60 балів, зобов'язаний складати екзамен з дисципліни. В разі, якщо відповіді здобувача під час екзамену оцінені менше ніж на 60 балів, він (вона) отримує незадовільну оцінку. При цьому результати поточного контролю не враховуються.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	Реферат	Презентація	60	100
3	4	3	4	3	3	10	10		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума
T7	T8	T9	T10	T11	T12	Реферат	Презентація	60	100
3	3	4	4	3	3	10	10		

T7, T8 ... – теми

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання.** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності.** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в тому числі із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань у процесі заняття.

До силабусу додаються навчально-методичні матеріали з дисципліни, що знаходяться у відповідному контенті на системі електронного навчання Moodle.

